

ORTODOXT KYRKOLIV

Utgiven med välsignelse från H.E. Metropolitén Kyprianos av Oropos och Fili

Årgång 35 • 2022

LEDARE

Julen är nu för tiden ofta reducerad till att förknippas med julklappar. Men att ge gåvor är åtminstone positivt då det väcker goda saker i oss. Även i helt sekulariserade miljöer, som i Sverige, hör julen samman med ett utbyte av gåvor. Tidigare skickade man också julkort till människor som man aldrig annars ägnade en tanke. Julen har därmed en förunderlig förmåga att locka fram det bästa i människor, även om dessa har glömt bort julens egentliga innebörd och firar den på annan tid än vi Ortodoxa som följer Kyrkans kalender.

Som Ortodox kristna är det vår stora uppgift att förmedla den största av alla gåvor: Guds enfödde Son som har blivit människa för oss i denna högtid. Som kristna är vi så innerligt förenade med Honom att vi bör ge Hans kärlek och nåd vidare till varje människa vi möter. Genom vårt dop är vi redan oupplösligt förenade med Honom som har tagit sin boning i oss. Genom vårt liv får vi sedan öva upp vår förmåga och stärka vår vilja att ge Jesus och Hans ömma godhet och omtänksamhet vidare. På så sätt får vi bli Guds gåva till vår nästa. Allt vi är och har kan vi förmedla och ge Gud vidare. I detta Kristi födelses mysterium får vi fira att Fadern har skänkt oss sin enfödde Son som gåva. I sin storsinhet och generositet har Gud skänkt sig själv till oss. Hur stort är inte detta? Men med detta följer också ett ansvar. Om vi fått den största av alla gåvor så måste vi också kunna ge gåvor vidare.

Vår församling, Heliga Konstantin och Helena Ortodoxa församling, som grundades 1978 av Biskop Johannes, är helt uppbyggd av gåvor. Vi har aldrig fått statsbidrag och våra präster har aldrig uppburit en lön för sitt arbete. Under de senaste 10 åren har vi haft flera stora ekonomiska utmaningar som vi varit tvungna att få in gåvor till. Först har vi ordnat taket som läckte in, sedan har vi bytt ut fasad och målat, sedan har vi asfalterat om och under förra året har vi bytt ut all elektricitet som var gammal och farlig. En sak som vi ännu inte ordnat är att göra något åt alla avloppsstammar. För att få en indikation om hur läget såg ut så har vi efter sommaren i år haft en firma som filmat alla rör med kamera och markerat de ställen som är mest akuta att åtgärda. Under

december har vi därför anlitat ett företag som ”relinat” alla stammar från kök och toaletter till gudstjänstbesökare i kyrkan till en kostnad av cirka 150.000 kronor. Återstår gör resten av fastigheten, men vi har samtidigt andra projekt som vi skulle vilja ta itu med, som att isolera dopkapellet så vi kan hålla värmen bättre i kyrkan, bygga ett tak ovanför Biskop Johannes grav och renovera köket, för att nämna några framtida projekt. Men tyvärr saknar vi just nu ekonomiska medel att fortsätta.

Vi vill därför särskilt uppmuntra alla som har möjlighet att tänka särskilt på att ge gåvor till vår församling i jul. Att vi kan fortsätta våra projekt för att bevara och upprätthålla vår kyrka är en angelägenhet för oss alla, då kyrkan är en plats där vi samlas för att tillbe Gud och få tröst, inspiration och vägledning samt måla ikoner.

Genom att ge gåvor visar vi vår tacksamhet till Gud och vår omtanke om vår församling och nu särskilt när vi firar Kristi födelses fest, där vi firar hur Gud ger oss sin största gåva. Oavsett om du kan ge en stor eller liten summa, så är alla bidrag viktiga och uppskattade.

Låt oss också be till Gud om vägledning och styrka när vi ger våra julgåvor, och lita på att han kommer att välsigna oss och vår församling genom vårt generösa stöd!

Profeten Jesaja (9:6) skriver: ”Ty ett barn varder oss fött, en son bliver oss given”. Denna oändligt stora gåva bör locka fram det bästa inom oss, så att vi också längtar efter att ge oss själva till den Gud som har gett sig till oss. Det är detta saliga utbyte av gåvor som är kärnpunkten i det kristna livet. Mer och mer måste vi genomsyras av detta mysterium. När det går upp för oss att Guds Son har fötts till världen som en gåva till var och en av oss, kan hela vårt sätt att tänka, handla och leva förändras. Det blir då vår stora längtan att bli en gåva, att utge oss själva och allt som är vårt i Guds tjänst och till Guds ära. Kort sagt: att ge blir viktigare än att ha. Vi får dela Guds eget sinne. Vi får bli gudsliga. Vi får bli delaktiga av Guds natur. På så sätt kan vi fullborda det liv Gud tänkt vi ska leva och bli sanna människor.

Inför Kristi födelses fest,
Fader Anders, er ständige förebedjare

Metropolit Kyprianos besök i maj

Onsdagen den 12/25 maj anlände Metropoliten med sällskap för att delta i Heliga Konstantin och Helenas festdag och mottogs i kyrkan i Värberg av Fader Anders och Fader Theocharis samt några troende från vår församling. Metropoliten vidarebefordrade hälsningar från de andra grekiska biskoparna och de troende i Grekland och uttryckte önskningar att de kommande dagarna av gemenskap med den troende flocken i Sverige skulle bli andligt fruktbara för oss alla.

Han besökte sedan Biskop Johannes grav och firade en *Trisagion* för hans själs vila.

Förutom Liturgier i våra olika kyrkor och kapell under sitt program den följande veckan i Sverige hade Metropoliten enskilda möten, samtal och bikt med vårt prästerskap och de troende.

Under Metropolitens vistelse hade vi även glädjen att nunnorna Moder Kypriane och Syster Xenia från Heliga Elizabeths kloster i Etna, Kalifornien, deltog i programmet.

Torsdagen den 13/26 maj genomfördes ett möte med församlingens präster då Metropoliten informerades om vilka renoveringar som utförts i kyrkan och de talade om olika frågor som har med den Ortodoxa missionen i Sverige att göra.

Fredagen den 14/27 maj firade Metropolit Kyprianos hierarkisk liturgi tillsammans med församlingens prästerskap i Heliga Philotheis kloster.

I slutet av liturgin firades även en *Trisagion* vid Moder Philotheis grav, grundaren till klostret, och sedan bjöds de närvarande på mat.

Efter måltiden talade Fader Anders om de nordiska helgonen Helige Erik från Uppsala-Flottsund och Helige Hallvard från Norge och de mirakel som skett genom deras relikier, såsom historieskrivaren Adam av Bremen berättar.

Metropoliten talade sedan om den stora välsignelsen som en troende mottar när vi lär oss att fråga och be om råd och hur Guds vilja visar sig för oss när vi förberett oss med bön innan vi frågar vår andlige fader. Han berättade några häpnadsväckande exempel och förklarade att vår andlige fader behöver inte vara ett helgon för att han ska kunna vägleda oss till Guds vilja, utan det handlar om vår egen inställning, tro och förberedelse med bön innan vi frågar och att vi är öppna för hans svar och följer det i lydnad.

Vi besökte sedan Villberga kyrkogård, strax intill klostret, och firade *Trisagia* vid gravarna där några av våra församlingsbor ligger begravda.

Lördagen den 15/28 maj firades Liturgi i Helige Ignatios av Antiochias enkla huskapell i Norrköping. Metropoliten hörde bikt och gav råd till medlemmarna av den lilla församlingen.

På kvällen samma dag firades Vesper till uppståndelsen och Helige Konstantin och Helena på grekiska och svenska i kyrkan i Stockholm tillägnad helgonen. Lilla kompletoret med Akatistoshymnen till helgonen firades och förberedelsebönerna för den Heliga Nattvarden lästes också.

Den blinde mannens söndag, 16/29 maj firades Heliga Konstantin och Helenas festdag med Orthros på grekiska och svenska följt av hierarkisk gudomlig liturgi som avslutades med procession med helgonens ikon och standar och välsignandet av artoklasia. De närvarande bjöds sedan på en festmåltid.

Söndag kväll genomfördes den traditionsenliga *församlingssynaxis* då ett brev från Abba Dorotheos av Gaza studerades som handlade om de katastrofala följderna av andlig självtillräcklighet, när vi tror på våra egna misstankar, osunt självförtroende och de sätt genom vilka detta kan rättas till.

Måndagen den 17/30 maj åkte Metropoliten till Skogskyrkogårdens Ortodoxa del tillsammans med en grupp församlingsmedlemmar och besökte Moder Parthenias och andra insomnades gravar. *Trisagia* firades för deras själar och keramik-ikoner av Uppståndelsen placerades vid gravarna.

Tisdagen den 18/31 maj firades den Gudomliga liturgin i Theotokos avsomnandes kapell i Uppsala. Efter Liturgins slut berättade Fader Anders historien om den mirakelgörande ikonen av Helige Theodosios av Tjernigov (minnesdag 5 februari) som finns i kapellet. Sedan bjöd Presbyter Britt alla närvarande på god mat i deras hem.

Fader Anders berättade om Gudrid Torbjörnsdotters fantastiska och äventyrsfyllda liv, en av huvudpersonerna i Erik den rödes saga och Grönlänningasagan. Gudrid var den första kända, kristna europeiska kvinnan på amerikansk mark och även den första att föda ett barn där, sonen Snorre. Hon tillbringade tre år i Vinland enligt sagorna, vilket torde varit i början av 1000-talet. Hennes sista år levde hon som

eremit på Grönland. Tre av hennes barn blev biskopar så hennes tro påverkade generationer

Metropoliten talade om det tragiska kriget i Ukraina där Ortodoxt kristna bröder dödar varandra och berättade om den Heliga jungfrun Piamons liv i Egypten. Genom sin bön lyckades hon avvärja en våldsam sammandrabbning mellan två grannbyar vid Nilfloden. Vår Metropolit uppmanade de troende att följa hennes exempel och be för situationen istället för att ägna sig åt fruktlösa kommentarer och dömande ord.

På eftermiddagen besökte Metropoliten Heliga Philotheis kloster där en enkel liturgi firades på natten till Apodosi av Påsken. Onsdagen 19 maj/ 1 juni återvände Metropoliten med sällskap till Grekland.

Det är en stor välsignelse och vi är mycket tacksamma över att vår biskop och metropolit tar sig tid att besöka oss i Sverige tre gånger om året. Hans kärlek i Kristus och pastoral omsorg i små såväl som stora frågor ger våra lilla svenska, Ortodoxa flock krafter och mod att fortsätta vår andliga, kyrkliga kamp.

När ska barn börja fasta?

I tidskriften *The Spiritual Watch*, som ges ut av Metropoliten Demetrius av Amerika i vår synod, blev Metropoliten själv tillfrågad hur gammal han var när han började fasta. Han svarade:

”Jag minns inte att jag någonsin *inte* fastat. Så långt tillbaka i mitt liv som jag har minne från var jag

väldigt medveten om Kyrkans fastetider. Jag minns att när jag var barn bjöds det ibland på pizza och glass som inte var fastevänliga på onsdagar eller fredagar i min skola. Men det var *otänkbart* för mig att inte hålla fastan dessa dagar, för att det var så vi gjorde i mitt hem och i min kyrka så länge jag kunde minnas.”

Rapport från pilgrimsfärd i Helige Sigfrids fotspår i Småland

I vår församling har vi de senaste åren anordnat pilgrimsfärder i Sverige för att upptäcka de första kristna spåren och helgonen i vårt land. Årets pilgrimsfärd gick till Småland i Helige Sigfrids fotspår, till Kolboda-trakten söder om Kalmar samt till Växjö. På grund av sjukdom och den långa resan dit var vi bara fyra personer denna gång, men tre personer anslöt från trakten under en del av dagen.

Enligt Sigfridslegenden från 1200-talet ska Sveriges förste kristne konung, Olof Skötkonung, anhållit hos kung Ethelred II av England (i Sigfridslegenden kallad Mildred) att få dugliga kristna präster till Sverige, vilket var bakgrunden till att den Helige Sigfrid lämnade sitt fädernesland och begav sig till Sverige i början av 1000-talet. Denna tid hade inte schismen med den Romersk-katolska kyrkan ännu skett, vilket innebär att Helige Sigfrid är ett Ortodox helgon. Helige Sigfrid utvaldes eftersom han hade nordisk erfarenhet då han tidigare följt med Helige Olav av Norge till hans land med förhoppning om att han skulle hjälpa till att sprida kristendomen där.

När biskop Sigfrid lämnade England hade han sina tre systersöner i sitt sällskap, vilka var cluniacens-munkar. De bar namnen Unaman, Sunaman och Vinaman, som i nämnd ordning var präst, diakon och subdiakon. De ska ha lidit skeppsbrott utanför nuvarande Kolboda söder om Kalmar i Södra Möre och där räddats vid Hagbyåns mynning som redan denna tid var en känd hamn och det var just dit vi begav oss.

Helgonen ska enligt traditionen ha tackat och lovat Gud för att Han räddat dem och platsen har än idag namnet "Lovers lund" som sägs komma av "lovade Gud i lunden". Där ska de ha firat sin första liturgi på svensk mark. En man utsänd från kungen, Olof Skötkonung,

ska ha bevistat gudstjänsten och blivit mycket gripen av skrudarnas färgprakt och sångens välljud och rapporterade detta till kungen som genast ville träffa helgonet. Platsen kallas idag Helige Sigfrids hamn.

Området där omkring har varit befolkat sedan urminnes tider och det finns lämningar ända från stenåldern och framåt vilket gravar, offerplatser, runstenar och ruiner vittnar om. Sigfrids hamn är början på den pilgrimsled som leder till Växjö stifts domkyrka och den välkända päls- och lädermarknad vilken under sin storhetstid inleddes med *Seffremäss* den 15 februari, som än idag är den stora marknadsdagen i Växjö. Denna dag är även Växjö stifts förste biskop, Smålands apostel Helige Sigfrids helgondag.

Det var med stor glädje vi kunde se hur stark och levande traditionen och minnet av Helige Sigfrid är än idag i Södermöre pastorat i trakten kring Kolboda. Pilgrimsfärder längs den utstakade leden genomförs regelbundet i Svenska kyrkans regi, längre eller kortare, och de många sevärdheterna och kyrkorna längs leden är väl omhändertagna.

En av prästerna i pastoratet, Ove Carlsson, som är ansvarig för pilgrimsvandringarna, beställde en ikon av Helige Sigfrid och en av Helige Laurentius för några år sedan från vårt kloster som vi fick se på plats i två av kyrkorna. Ove ställde upp för oss som guide hela dagen på sin semester trots hans hälsoproblem och hade till och med ordnat boende för oss.

Med vår Metropolit's välsignelse och tillåtelse från Svenska kyrkan inledde vi vår pilgrimsfärd fredagen den 8 juli med en Gudomlig liturgi utomhus i Helige Sigfrids hamn, där helgonen kommit i land efter skeppsbrottet och firat sin första liturgi. Där står ett stenaltare permanent som flyttats dit från Hagby kyrka

där Svenska kyrkan firar mäsas, bland annat på Helige Sigfrids dag 15 februari. Vi hade tagit med allting nödvändigt för en Ortodox liturgi. Vädret var bästa tänkbara och fåglarna kvittrade med i sången och den vackra Hagbyån i bakgrunden gjorde det hela till en himmelsk upplevelse. Vi sjöng ett troparion till Helige Sigfrid som vi hade skrivit för tillfället. En Ortodox familj boende i området tillhörande Ryska utlandskyrkan under Metropoliten Agathangelos kom och deltog i Liturgin samt några från Svenska kyrkan.

Efter Liturgin berättade Ove om platsens historia och traditionen kring Helige Sigfrid och hur stark den är i bygden. Sedan ledde oss en annan av pilgrimsledarna från Svenska kyrkan den första etappen av leden till fots. De inleder vandringarna med det katolska helgonet från 1300-talet, Birgitta av Vadstenas ord: "Visa mig Herre Din väg och gör mig villig att vandra den." Vissa delar av leden brukar de gå i tystnad, vilket vi också gjorde. De vackra vyerna längs leden med sina pittoreska hus, sädesfält i sina skiftande färger, den blåa himlen, den svaga brisen och fåglarnas kvittr fick tala sitt eget språk.

Biskop Sigfrids mission om Jesus Kristus visade sig genom flertalet av hans personligt byggda kyrkobyggnader och de naturliga källor han använde för dop. Detta vittnar om en förkunnelse där lovsång, bön, den Heliga Nattvarden och dopet stod i centrum. Vid Bjursnäsbron, där vi stannade till på vår vandring, fanns både kyrka och källa verksamma ända till 1541 då kung Gustav Wasa beslutade att riva kapellet med tillhörande kyrkogård och dopkälla. Denna händelse med flera ledde till uppror vid Voxtorps prästgård och som idag går under namnet Nils Dackes uppror. Den muntliga traditionen menar att Helige Biskop Sigfrid gav kapellet namnet Laurentius efter den helgonförklarade diakonen med samma namn som var verksam i Rom under 250-talet.

Grunden till Laurentii kapell finns kvar och är 11,4 x 6,6 meter men ligger tyvärr på privat mark numera så vi kunde inte se den på nära håll. Den naturliga dopkällan igensattes med brunnsringar under mitten av 1930-talet. I Voxtorps rundkyrka ovanför sakristians dörr finns Helige Laurentius ärad med en träfigur från denna tid. Han har en penningpung i sin hand från vilken han delade ut gåvor till de fattiga

i Rom. Detta helgon var viktigt på de brittiska öarna varifrån Helige Sigfrid kom.

Efter en ca 3 km lång vandring kom vi fram till Hagby rundkyrka som är byggd i början av 1100-talet. I Sverige finns det åtta rundkyrkor och Hagby är en av de bäst bevarade. Man tror att byggnaden har inspirerats av Uppståndelsekyrkan i Jerusalem och kan ha byggts av en tempelriddare som varit där och sedan kommit tillbaka till Sverige. Kyrkan var helgad åt Helige Olav av Norge och kring korfönstret kan

vi se fragment av väggmålningar från början av 1300-talet. Där syns också några av totalt åtta målade invigningskors som tillkom vid en återinvigning av kyrkan på 1400-talet.

På 1700-talet hittade man en sten på kyrkogården som man gjort om till solur. Senare upptäckte man att det fanns fem konsekrationsskors på baksidan av stenen, och att det var ett resealtare från tidig medeltid. Sådana bar missionärer med sig för att kunna fira en riktig mässa även i en trakt där det ännu inte fanns några kyrkor. Och kanske var det som legenden säger självaste Helige Sigfrid som hade med sig altarestenen hit. Men om detta kan vi naturligtvis inget veta även om det inte är helt osannolikt. Man kan också på goda grunder gissa att stenen fungerade som altare i Hagby kyrka, för även om kyrkan är byggd under tidig medeltid så invigdes kyrkan inte förrän på 1400-talet, förmodligen eftersom man redan hade en invigd altaresten!

Bäraltalet förvaras inlåst i ett nybyggt träaltare med ett fönster i mitten där bäraltalet är synligt och det används fortfarande tex vid Svenska kyrkans utomhusgudstjänster. Vår guide låste upp altaret och tog fram bäraltalet så att vi fick se det på nära håll.

I Hagby kyrka finns ikonerna av Helige Sigfrid som målats i Heliga

Philotheis kloster och är 80x60 cm. Vi fick gå upp för den branta stentrappan till kyrkans vind och se alla bjälkar och en fönsterlucka som öppnades mot klocktornet. En Paraklesis, en liten åkallande gudstjänst till Helige Sigfrid, som vi satt ihop för tillfället, bad vi framför ikonen innan vi åkte vidare.

För att hinna med att se så mycket som möjligt på vår tidsbegränsade pilgrimsfärd denna dag tog vi sedan bilen och såg

Mortorps kyrka som byggdes sannolikt i mitten på 1200-talet. Placeringen invid den viktiga transportleden, Hagbyån och inte så långt bort från Helga Kors källa och S:t Sigfrids källa (båda inom sockengränsen) är strategisk. Vi fick se det välbevarade konsekraionskorset från 1400-talet på kyrkans bakre vägg, som upptäcktes i samband med restaureringsarbeten 1988.

Ett jordfast flyttblock strax norr om kyrkan har ett tjugotal skålgropar, även kallade "älvkvarnar". De anses ha använts för religiösa ritualer långt ner i bronsåldern då man offrade till gudar och andra väsen i dessa gropar. En domarring finns ytterligare några 100-tal meter längre bort från kyrkan. Det vittnar om att detta är en plats som varit befolkad sedan långt tillbaka och varit en religiös kultplats innan kristendomens införande till Sverige. Dåtida missionsstrategi var att anknyta till tidigare kultplatser när kristendomen introducerades i Norden.

Nästa anhalt på vår färd blev Helige Sigfrids dopkälla i Källeback. Efter att ha parkerat i närheten vandrade vi en bit på en smal skogsväg och kom fram till en stor glänta som vår guide berättade var en gammal marknadsplats på 1000-talet. En skylt var uppsatt för att visa vägen och vid den öppna platsen hade ett stort kors placerats. I midsommartid firar Svenska kyrkan en gudstjänst här till Helige Sigfrids ära och Johannes Döparens födelse (24 juni).

Dopkällan ligger precis nedanför den öppna platsen inne i den lum-

miga skogen kantad av mossiga stenar. Enligt traditionen är denna källa en av de flera naturliga källor i området som Helige Sigfrid använde sig av vid kristnandet av områdets boende. Socknen, källan och den närliggande bäcken fick namnet efter Helige Sigfrid. Källan är i folkmun fortfarande

känd som en livgivande källa och än idag vandrar folk hit för att dricka av detta grundvatten.

Helige Sigfrids hembygdsförening har renoverat källan, placerat en skylt med texten: "Traditionen berättar att här döpte Sankt Sigfrid, Smålands apostel" och hängt en skopa vid källan för att man ska kunna smaka på vattnet, vilket vi förstås gjorde. Det smakade friskt och järnrikt!

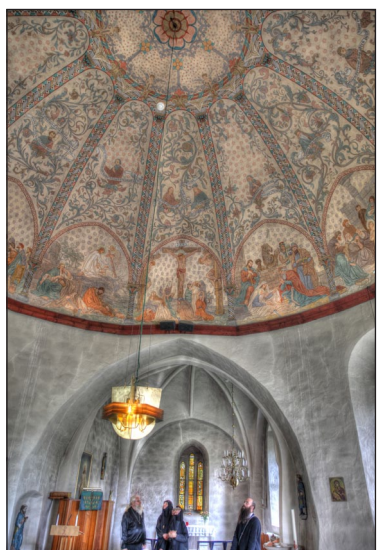
Sankt Sigfrid är en ort som fått namn av en församling som fått namn efter vårt helgon och ligger nära kommunens centralort Nybro. Efter det att Sigfrid angjort kusten vid Kolboda, säger legenden, vandrade han inåt landet. Vid Kumlamad stannade han, omvände och döpte många hedningar i en källa. Han höll gudstjänster i en lund och snart efteråt lät han resa ett kapell där. Det var en enkel stavkyrka av trä, det sk gamla kapellet i Kumlamad. Namnet är troligen sammansatt av kummel, det vill säga stenröse, och mad, alltså en våtäng.

Vi stannade till där och fick se ekkorset som är placerat där mitten av koret var med en textskylt om kapellets historia. Vår guide Ove pekade ut för oss de fyra hörnstenar som markerar kapellets långhus på kyrkogården som finns där idag. På 1880-talet lät man riva 1700-talskapellet på ängen och i stället uppfördes den nuvarande kyrkan på en bergsknalle några hundra meter österut. Sedan medeltiden har kapellet, och senare kyrkan, varit traktens centralpunkt och mest särpräglade byggnad.

Kyrkan i Voxtorp besökte vi härnäst som är en av Sveriges åtta rundkyrkor, liksom grannsocknens kyrka Hagby, men mycket mindre. Det är en charmig kyrka byggd under 1200-talets förra del, sannolikt som gårdskyrka vid en större tidigmedeltida egendom. Traditionen säger att den byggdes av en kvinna som hette Lona (Ilona) för att hon skulle slippa gå till den kyrka i Halltorp som herrskapet där byggt på sin gård.

Vi fick se några exklusiva inventarier som finns i kyrkan: en pilgrimssnäcka, funnen i grav under kyrkan, som ger bevis för att en församlingsbo gjort en pilgrimsvandring till Santiago de Compostela i Spanien. Där finns också tre träskulpturer: en föreställande Helige Olav, den norske martyrkonungen, Aposteln Petrus med nycklarna och den tredje är Helige Laurentius hållande en penningpung, som tidigare nämnts. De har förmodligen en gång varit placerade i ett altarskåp från medeltiden. En väggmålning föreställande en riddare med svärd anses vara från 1400-talet. Vi fick också se ett rökelsekar från 1250-talet. Målningarna i taket är välgjorda med scener från Kristi liv utförda på 1890-talet, gjorda av Karlskronakonstnären I.J. På en vägg hängde en tryckt bysantinsk ikon med Guds moder.

På väg till Arby kyrka stannade vi på en plats där vår guide Ove pekade på backen med en röd trälada där enligt den muntliga traditionen

fanns ett gästgiveri, ett klosterhärbärge, som lydde under biskop Turguts ledning. Under 900-talets slut och de första 30 in på 1000-talet verkade provinsbiskopen Turgut i detta område. Han hade kommit från Bremen till Västergötland och kan kanske ha haft något att göra med Olof Skötkonungs kristnande. Biskop Turgut torde ha anlänt omkring år 1005 och utnämndes till biskop med säte i Västergötland omkring 1014, alltså före den Helige Sigfrids ankomst. Turgut fick dock lepra och återvände till Bremen och den Helige Sigfrid tog över

hans uppgifter. När Biskop Turgut dog 1030 reste sedan den Helige Sigfrid från Sverige för att bevista hans begravning. Enligt en tradition ska skeppsbrottet med Helige Sigfrid, som vi nämnt ovan, ha ägt rum efter resan till Turguts begravningen i Tyskland.

Gästgiveriet drevs av ett kloster, troligen av Benediktinorden och kanske senare Cisterciensorden. Utifrån den numera i folkmun s.k. klosterbacken utgick kyrkliga processioner med bäraltare till Arby kyrka långt in på slutet av medeltiden. Klostret var både en övernattningsplats för munkar och nunnor som kom och skötte sina marker samt ett gästgiveri för den etablerade kyrkans vandringsfolk. Betydelsefulla byar av detta slag var viktiga för kristendomens växande och för en stabilitet i hennes organisation.

Arby by bär sitt namn utifrån sin plats. Ar betyder vatten och således betyder Arby helt enkelt byn vid vattnet. Tillbaka till Arby kyrka, som ligger vackert beläget vid Habgyån, där vi börjat vår pilgrimsfärd denna dag, slöts cirkeln för vår långa och innehållsrika dag. Kyrkan är byggd på 1200-talets förra del, men innehåller trä som är daterat till 1186, kanske från en tidigare träkyrka. Arby har tre kyrkklockor. Stora klockan är en av de äldsta som är i bruk på svensk landsbygd. Den är gjuten 1403 och enligt inskriptionen helgad åt "Olof, Maria och Christus" i nämnd ordning.

I kyrkans hall står Bovenstenen uppställd, en kristen runsten från 1000-talets andra hälft. Den återstående inskriptionen tolkas till "minne efter Bove..." och ett stort tydligt kors visar att ristaren var kristen. Den fanns på kyrkogården 1743, men försvann sedan och återfanns 1973 vid ledningsgrävning i grusgången utanför koret.

Kristusgestalten på korset över triumfbågen är från 1200-talets senare del. I Arby kyrka finns den ikon av Helige Laurentius som målats i Heliga Philotheis kloster som beställts av pastoratet eftersom traditionen kring helgonet är stark i detta område.

Klockan hade hunnit bli 18 på kvällen och vi var alla trötta, men mycket tacksamma över allt vi fått se, höra och uppleva denna dag. Vi tackade vår fantastiske guide Ove genom att överlämna en tryckt ikon av Helige Sigfrid vi burit med oss under dagen i ram och akrylglas, för

att vara tålig att ta med på de pilgrimsvandringar som görs i Svenska kyrkan framöver. På kvällen åkte vi hem till den Ortodoxa familjen som bor i området och välsignade deras hem och blev bjudna på mat.

Lördag morgon den 9 juli blev vi bjudna på frukost hos vår generösa värdinna, en församlingsmedlem och pilgrimsledare i Svenska kyrkan som bor 75 meter från Arby kyrka som lånat ut sitt gästhus till oss nunnor. Efter det styrde vi vår kosa mot Växjö.

Efter att ha missionerat i den trakt vi just besökt fortsatte den Helige Sigfrid och hans sällskap landvägen till Varend. Sigfridslegenden beskriver:

Där i Varend, och på ett ställe där det var alldeles särskilt 'gröna och väna ängar' runtomkring stannade Sigfrid och hans följeslagare. Mycket trött gick han in i huset som fanns där. Han somnade och hade en underlig dröm vari en ängel talade med honom och sade att han skulle bygga en kyrka. När Sigfrid vaknade berättade han för en av sina systersöner om sin dröm: 'Mig tycktes, att här var en välklädd man med skinande anlete och att han så talade med mig: 'Statt genast upp och följ mig.' Då jag följde honom, visade han mig längd och bredd på den plats, där jag skulle bygga Guds tempel, och sade: 'Här skall du grunda Herrens hus, vari syndare skola få misskund och rättfärdiga nåd.'" De bestämde sig för att gå till platsen som ängeln hade talat om och ta reda på om drömmen var sann. Och både Sigfrid och hans systerson kunde se att det fanns märken utsatta som visade var grunden till en kyrka skulle läggas, precis som i drömmen. Där byggdes det snart en kyrka av trä, och just där var det som det senare skulle byggas en stenkyrka, den som kom att bli domkyrka i Växjö stift.

Under 1000-talet byggdes en träkyrka där den nuvarande domkyrkan står. Det finns inte några lämningar kvar från träkyrkan men däremot har man hittat mynt från tidig medeltid vilket sannolikt är en rest från en medeltida kyrkobyggnad. Likaså finns det vid den nuvarande domkyrkans östra gavel en runsten med en kristen inskrift som förmodligen har ett samband med en äldre medeltida kyrka. Numera finns det inte mycket kvar av den ursprungliga stenkyrkan. Kyrkan har genomgått många ombyggnader och förändringar men står fortfarande

kvar än idag på precis samma plats där den en gång uppfördes. Fynd av grundmursrester har dock kunnat ge information om byggnadens ursprungliga form och dimensioner. Eftersom domkyrkan har utsatts för diverse bränder och härjningar under tidens lopp, saknas det medeltida förebilder för interiören. Det ärligaste alternativet fann man på 1900-talet vara att satsa på förnyelse i modern tappning.

I kyrkans mittgång har Helige Sigfrids grav markerats, som inte helt osannolikt kan ha befunnit sig ungefär där. En ikon i bysantinsk stil av Helige Sigfrid och hans systersöner Unaman, Sunaman och Vinaman finns i kyrkan, vilken är en gåva från det rumänska ortodoxa stiftet i norra Europa till Växjö domkyrka och överlämnades 2011.

Efter att ha frågat oss fram fann vi ikonerna som vi målat i vårt kloster som beställts av Växjö stift 2014 i den sk Sigfridssalen i Domkyrko-centrum där domkapitlet har sina möten. Efter Ove Carlssons beskrivning hittade vi även den uttorkade Sigfridskällan något hundratal meter från domkyrkan gömd mellan träd vid sidan av en rondell där helgonet

ska ha döpt folket i Varend. På en skylt från 1995 stod skrivet: "Sigfridskällan. Till minne av den Helige Sigfrid och Varends kristnande."

Unaman, Sunaman och Vinaman stannade kvar i Varend och förkunnade Evangeliet och så småningom kunde en större kristen församling bildas i Växjö, huvudorten i Varend. Biskop Sigfrid begav sig dock norrut till Västergötland, där Olof Skötkonung residerade, kanske därför att han fruktade att ha sin kungsgård i hedniska Uppland. När kung Olof träffade biskop Sigfrid ska kungen ha omvänt sig till kristendomen och låtit döpa sig med sin familj i S:ta Birgitta (Brigida) av Irlands källa vid Husaby på Kinnekulle. Många forskare påpekar dock att det finns en kronologisk svårighet med den Helige Sigfrid som dopförrättare till kungafamiljen.

Medan Sigfrid alltså utövade ett framgångsrikt apostolat i Västergötland, hade hans systersöner Unaman, Sunaman och Vinaman

utövat ett måhända lika framgångsrikt apostolat i Varend. De bildade en kristen församling i Växjö och byggde en kyrka där. Emellertid blev de överfallna av hedningarna och halshuggna. Enligt Sigfridslegenden hade mördarna lagt de avhuggna huvudena i ett kar, bundit en tung sten vid karet och sänkt alltsammans i Helgasjön. Den Helige Sigfrid blev underrättad om de tre munkarnas martyrdöd och återvände till Varend för att fortsätta deras avbrutna missionsverk. När den Helige Sigfrid sedan kommit tillbaka till Varend bad han till Gud att det måtte lyckas honom att finna de tre martyrernas kvarlevor, berättar Sigfridslegenden.

En natt vandrade han, ensam och sorgbunden, längs Helgasjön. Ute på sjön syntes då helt plötsligt tre klara ljuslågor som långsamt svävade mot stranden. Han undrade vad detta kunde betyda, drog skorna av sina fötter och vadade ut i vattnet. Under ljuslågorna upptäckte han då det flytande karet med martyrernas avhuggna huvuden. Karet hade inte sjunkit utan hållit sig flytande trots att det varit bundet vid en tung sten. Då bar Sigfrid alltsammans i land och skrinlade martyrernas huvuden i den kyrka som martyrerna själva låtit bygga i Växjö.

När man sedan avbildade den helige Sigfrid, så gav man honom alltid som attribut ett kar med tre huvuden- Unamans, Sunamans och Vinamans huvuden. Ljusmiraklet och kropparna som inte tyngts ned, trots att de var fastbundna med en tung sten är tecken på systersöner-
nas helighet.

Sigfrid fortsatte att resa runt i landet och missionera. Han predikade och döpte, byggde kyrkor och vigde präster. Efter att ha gjort alla dessa enorma insatser för kristnandet av Sverige, återvände Sigfrid till Växjö där han levde många år. Den Helige Sigfrid torde sedan ha slutat sina dagar i Växjö omkring 1045-1050 och blev omedelbart vördad som helgon.

Växjö utgjorde centrum för vördandet av den Helige Sigfrid som helgon, vilket än idag kommer till uttryck i Växjö kommuns vapen,

som bär helgonets bild; där han håller domkyrkan i vänster hand och kräklan i den högra.

Troligen är vördandet av martyrerna Unaman, Sunaman och Vinaman äldre än Helige Sigfrids. Växjö domkapitels medeltida sigill hade bilden av tre avhuggna huvuden, det äldsta bevarat i avtryck från 1292. Men som vi upptäckt på vår pilgrimsfärd är vördandet av Helige Sigfrid också stort i Södra Møre, där minnet av helgonet grundar sig mer på den muntliga, folkliga traditionen, vilket inte bör anses som något mindre trovärdigt. Där har dock minnet av systersönerna inte varit så stort som i Växjö, berättade Ove Carlsson. Helige Sigfrid var ett av de mest kända och vördade helgonen i det medeltida Sverige.

I Växjö domkyrka lades hans kvarlevor i ett relikvarium, som också innehöll hans tre systersöners relikier. Relikvariet är omnämnt i skrift för första gången på 1380-talet. Växjö domkyrka har i princip brunnit ned fyra gånger (1276, 1570, 1611 och 1740) och dessutom har pietetslöshet gjort sitt för att beröva domkyrkan dess värdefullaste inventarier, relikerna av dessa helgon.

Idag finns endast relikier från den Helige Sigfrid bevarade i Vadstena klosterkyrka; i Birgittarelikvariet finns helgonets övre del av höger överarmsben. Efter att ha ätit lunch i Växjö återvände vi hemåt, rikt välsignade och fulla av intryck från en mycket givande pilgrimsfärd i Helige Sigfrids fotspår!

Troparion till Helige Sigfrid, Unaman, Sunaman och Vinaman

När Svearnas konung bad om en missionär,
sändes du, biskop Sigfrid till Södra Möres land
med Unaman och Sunaman och Vinaman,
som för Kristi Ords skull led o martyrs död.

I Varend byggde Sigfrid kyrkan och döpte folket där.
O Guds helgon, bed till Herren att Han ständigt må stärka vår tro.

Utländska gäster på besök till firandet av Theotokos avsomnande

Till Theotokos avsomnandes festdag fick vi i år till vår stora glädje, med vår Metropolit Kyprianos välsignelse, besök av vår systerkyrka, den Ryska utlandskyrkan under Metropolit Agathangel. Biskop John av Melbourne och Moder Evgenia från Jungfru Marie Bebådelses Ortodoxa kloster i Norge kom och firade först Vesper till Guds Moders avsomnande i Heliga Philotheis kloster, där de också blev bjudna på lunch.

På söndagen 15/28 augusti celebrerade Biskop John tillsammans med Fader Anders Orthros och hierarkisk Gudomlig Liturgi på svenska, engelska, grekiska och kyrkoslaviska i kapellet på Uppsala gamla kyrkogård som är tillägnat

Theotokos avsomnande. Moder Evgenia sjöng Orthros tillsammans med nunnorna från Heliga Philothei Ortodoxa kloster och Heliga Konstantin och Helenas församlings körmedlemmar Peter och Margarita Magneli.

Förutom medlemmar från våra församlingar i Uppsala och Stockholm deltog också sju medlemmar från församlingen tillhörande Saint Edward Brotherhood i England i gudstjänsten, vilka även hjälpte till med läsningar. Gudstjänsten präglades av en mycket festlig stämning, full av innerlig och tacksam bön från alla närvarande och känsla av enhet, vilket vi mer än någonsin behöver uppleva i våra dagar. Biskop John höll en predikan om Theotokos liv och avsomnande och talade om hennes betydelse och exempel för oss i vårt andliga liv. Artoklasia firades i slutet av Liturgin men vi fick tyvärr avstå från procession runt kapellet med ikonerna på grund av ihållande regn.

I slutet av Liturgin tackade Fader Anders Biskop John det allra var-

maste för att de kommit och sade att det var en stor ära att få fira hierarkisk liturgi på festdagen till Guds moders ära, vilket inte skett sedan kanske 2009 då Biskop Johannes hälsa fortfarande var tillräckligt god för att kunna

fira liturgi. Vi fick alla tillfälle att venerera en bit av kistan som Heliga Elizabeth den nya martyren och Storfurstinnan av Rysslands relikier legat i. Moder Evgenia skänkte den till kapellet i Uppsala för flera år sedan med välsignelse från abbedissan i Heliga Maria Magdalenas kloster i Getsemane, Jerusalem, där relikerna finns. Fader Anders tog tillfället i akt och tackade Moder Evgenia för den värdefulla gåvan.

Alla bjöds sedan hem till Fader Anders på en festlig Agape måltid då vi bröt fastan med en fantastisk smörgåstårta som Presbyter Britt hade gjort samt tårta och kaffe. Fader Anders berättade sedan om ikonerna med Helige Theodosios av Tjernigov som finns i kapellet i Uppsala, hur ansiktet försvunnit på den och hur det sedan mirakulöst kom tillbaka. Den tidigare ägaren blev också botad från sin cancer genom ikonerna. Vi talade sedan om de nordiska helgonen som vi gemensamt med gästerna från Norge har nära våra hjärtan.

Denna festdag till Guds moder blev för alla deltagare en extra festlig och oförglömlig upplevelse av enhet och andlig kärlek mellan Ortodoxa från olika länder och stärkte hoppet om framtida fördjupade relationer mellan våra kyrkor.

Helige Valeriu Gafencu av Rumänien: fängelsernas helgon

Valeriu Gafencu föddes den 24 december 1921 i norra delen av Rumänien, nära den ryska gränsen på den tiden. Hans föräldrar var båda aktiva Ortodoxa kristna. Hans far deporterades till Sibirien av ryssarna 1940 för sin pro-rumänska verksamhet. Under sin gymnasietid gick Valeriu med i en rörelse kallad ”Korsets brödraskap”, och när detta blev olagligt under andra världskriget arresterades han. Vid hans rättegång var han bara 20 år.

Hans medstudenter och lärare kom och försvarade honom, de påpekade hans oskuld och hans underbara egenskaper men utan resultat. Han dömdes till 25 års hårt arbete och skickades först till fängelset Aiud.

De första åren i fängelse engagerade han sig i bön och läste ivrigt Bibeln, kyrkans fäder och annan Ortodox litteratur. Under kriget, även om Rumänien hade en diktatorisk regim, var fängelselivet inte så strikt och vissa grundläggande mänskliga rättigheter togs fortfarande hänsyn till. Fångarna kunde gå till fängelsets kyrka, bikta sig, ta emot Nattvarden och också träffa varandra och läsa böcker efter eget val.

Under krigstiden arresterades många präster och munkar av olika politiska skäl (och många fler skulle följa under kommunistregimen) och den som ville leva ett religiöst liv i fängelset hade gott om människor att vända sig till för vägledning. Under deras ledning tänkte Valeriu mycket på sin frälsning under sina första år. I ett brev från 1942 säger han: ”Tron är allt i livet. Utan den är en man som död.” Han försökte leva bland sina medfångar i ödmjukhet och utöva den kristna kärleken.

Han blev efter en första svår tid i fängelset medveten om sin egen syndfullhet och insåg att hans gamla jag behövde dö för att bli en ny man. Då började han en kamp med det onda som fanns inom honom

själv, som han själv skriver i ett brev till sin mor i mars 1946: ”Långsamt kom sanningens ljus till mig. Jag började leva i lycka mitt i smärtan och hålet i mitt hjärta blev fyllt av min stora kärlek till Kristus. Idag har jag glädje. Genom Kristus älskar jag alla. Jag är övertygad om att detta är den enda väg som leder till lycka.”

Han ville gå i kloster när han skulle befrias. Han brukade bikta sig ofta och be mycket i sin cell. Tillsammans med en grupp andra hängivna fångar gjorde de ett böneschema som de följde oavbrutet dag och natt. De bad tillsammans, som i en kyrka, och även separat i sina celler och praktiserade hjärtats bön, Jesusbönen.

Genom sin djupa Ortodoxa känsla, vänlighet och rika böneliv lyckades han påverka ett stort antal människor, av vilka många han aldrig träffade, men de lärde känna honom från berättelser som var på allas läppar redan innan han gick bort.

Hans första 8 år i fängelse var inlärningsåren när han blev starkare i tro (han skulle behöva detta för det som skulle komma). När den politiska regimen förändrades i Rumänien förändrades också fängelseförhållandena dramatiskt: de hade inte längre tillgång till religiösa böcker, präster eller kyrkobesök och fångarna började förföljas för sin tro (liksom för deras deltagande i Korsbrödraskapet). Under denna otroliga svåra period verkade Valerius ord som en brinnande låga som värmden och tröstade dem omkring honom.

När han var i Aiud stötte Valeriu en gång på en fattig man och gav honom sin jacka. Detta påminner om Helige Martin av Tours liv, men det var inte hans enda generösa gärning. En präst från Paris (Vasile Boldeanu) kom ihåg årtal senare, att när han överfördes till Aiud endast i skjorta och byxor, nästan ihjälfrusen, räddades han av sin yngre broder i lidande, som gav honom sin varma kappa.

Åren 1946-1948 skickades Valeriu och andra äldre fångar till arbete på vissa fält nära Galda. Där var det en mildare regim, fångarna skulle arbeta, men de hade tid att be och de bodde i öppna utrymmen och kunde träffas dagligen.

1948 stängdes denna arbetskoloni och fångarna skickades tillbaka till Aiud där den kommunistiska regimen skulle konfrontera dem med sin

officiella ateistiska propaganda. Efter en tid skickades majoriteten av fängslade studenter till ett speciellt fängelse vid namn Pitesti, där de skulle "omskolas" (det fruktansvärda och kända Pitesti-experimentet ägde rum här). Det finns mycket att berätta om detta fasansfulla fenomen och det anmärkningsvärda kristna motstånd som skedde där.

Valeriu hölls i Pitesti endast under en kort tid eftersom han av all tortyr, kyla och hunger blev mycket sjuk i tuberkulos och skickades till sjukhusfängelset Targu Ocna för tuberkulos-smittade. Han såg detta som Guds försyn som räddade honom från den mest avskyvärda tortyr som ägde rum i Pitesti strax efter han lämnat det.

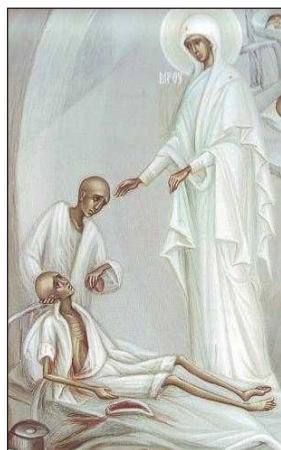
En före detta medfånge minns om Targu Ocna: "Hans ankomst till detta fängelsesjukhus upplevdes av de andra fångarna (som kände till hans rykte) som ett mirakel. Valeriu skulle förvandla detta smutsiga fängelseliv till ett verkligt kristet liv. Han var den blåögda ängeln som genom sin närvaro och bön fick andra att tänka på omvändelse och börja be, som stärkte dem omkring honom och förvandlade dem inuti för resten av livet."

De människor som mötte honom under den fruktansvärda "omskolningen" jämförde honom med en apostel Paulus i våra dagar då han tröstade, uppmuntrade och uppreste upp sina medfångar andligt. De sjuka från andra rum på sanatorierna samlades nära hans säng och lyssnade på honom och fick styrka att bära den stora prövning de levde i. Kraften i hans kärlek lyste inte bara under programmet för utrotningen utan också i sanatoriernas vardag, där döden var så nära alla.

Valerius förmåga till att offra sig själv för andra var allmänt känd: han gjorde inte skillnad på person, etniskt ursprung, religion eller politiska åsikter. På Targu Ocna var Valeriu mycket sjuk på grund av sin tuberkulos. I detta tillstånd, när de sjuka vanligtvis klänger sig fast vid det minsta hoppet om överlevnad, var han kapabal till en högsta gärning. En vän till honom tilläts av vakterna att få antibiotika för

behandling. Denna typ av medicin var sällan tillåten på sjukhuset, även om det var avgörande för deras återhämtning från tuberkulos. När vännen återhämtade sig tänkte han ge det till Valeriu som var nära döden. Men Valeriu donerade medicinen till den också döende Richard Wurembrand (en omvänd jude som i frihet skulle bli en välkänd protestantisk pastor) och sade att han behövde den mer. På grund av detta läkemedel återhämtade sig Richard och när han befriades skrev han flera böcker om sina upplevelser i fängelset.

Julnatten innan Valeriu lämnade jordelivet hade han en uppenbarelse av Guds moder som stärkte honom. Den 18 februari 1952 i Targu Ocna sade han sina sista ord: "Glöm inte att be till Gud att vi alla möts där! Herre, ge mig den trädöm som gör själen fri och tag bort friheten som förslavar min själ!" Hans grav är fortfarande okänd för vid den tiden begravdes alla fångar i en gemensam massgrav och deras huvuden krossades så att de skulle vara oigenkännliga. Men han bad om att bli begravd med ett litet silverkors i munnen om

Gud skulle tillåta att hans relikier skulle hittas.

Valeriu förblev i minnet av alla som kände honom resten av sina liv. Det finns inte en kristen bok som påminner om prövningarna i de rumänska kommunistiska fängelserna som inte nämner hans namn. Hans gärningar och ord fördes vidare från fånge till fånge och hjälpte många att överleva det kommunistiska helvetet, fram till den allmänna amnestin för politiska fångar i Rumänien 1964.

Sedan Rumänien har blivit ett fritt land kommer många av dess fängelsehelgon fram i ljuset och hedras av de troende. Valeriu Gafencu är kanske ett av de mest representativa exemplen, och många kallar honom fängelsernas helgon. Han kallades verkligen för detta namn av hans medfångar som kände honom under hans korta liv.

Synaxis av Nordens helgon

Vi har glädjen att presentera den första samlingsikonen med Nordens helgon! Originalen är beställt av Heliga Konstantin och Helena Ortodoxa församling och finns att se i kyrkan i Vårberg, Stockholm. Ikonen är målad i Heliga Änglarnas kloster, Grekland (moderklostret till Heliga Philothei Ortodoxa kloster) och avbildar 35 nordiska helgon. Valet av helgonen på ikonen bygger på en lång studie av Fader Anders Åkerström.

Läs mer om Nordens kristnande och ikonen med de Nordiska helgonen: www.ortodoxakyrkan.se/post/synaxis-av-nordens-helgon

Troparion till de Nordiska helgonen

Hedendomens mörker har skingrats
och Nordens land helgats
genom eder starka tro och vittne för Guds Ord.
Trots avgudadyrkarnas motstånd,
laden I grunden till Kristi Kyrka,
I vågade edra liv för att tala omvändelse och döpa.
Upphören icke att bedja till Herren, o I alla Nordens helgon,
att Han må upplysa våra hjärtan
och göra oss starka i den Sanna kristna tron.

Photios Kontoglou

Återupplivaren av den bysantinska ikonmålningen

Grekerna började vända sig till väst för förebilder i konst efter att de hade vunnit sin befrielse från turkarna på 1820-talet och antog europeiska (särskilt italienska renässans-) modeller och tekniker. Enligt den europeiska uppfattningen vid den tiden var den bysantinska civilisationen lägre stående och inte värd att studera på allvar. Den bysantinska konsten var ansedd som näst intill barbarisk konst. Photios Kontoglou var den som personligen återinförde intresset för bysantinska ikoner.

Efter att studerat i Europa blev han alltmer imponerad av de bysantinska traditionerna för målning och bestämde sig för att lära sig behärska denna konst. Han var dock tvungen att bli sin egen lärare och lära sig hemligheterna i den bysantinska konsten. Detta gjorde han genom att läsa gamla manuskript, besöka bysantinska historiska platser och tålmodigt studera de gamla mästarnas verk. Han behövde övervinna starka fördomar från allmänhetens sida mot bysantinsk konst och lyckades magnifikt, men det tog tid.

Photios Kontoglou föddes 8 november 1895 i Kydoniai (Aivali) på Mindre Asiens västkust, mittemot den grekiska ön Mytilene. I hans födelsestad bodde 30 000 greker och tre turkar: distriktets guvernör, domaren och skatteinsamlaren. Hans familj var fromma Ortodoxa kristna och hade ett eget kapell med värdefulla ikoner. Många av hans släktingar var munkar och hans morbror Fader Stefanos var abbot i ett kloster nära staden där Photios bodde. När Photios var ett år gammal dog hans far och morbrodern tog hans om hans uppfostran och utbildning. Fader Stefanos blev således en viktig förebild och fadersgestalt för Photios.

Efter att ha avslutat sina studier på Kydoniai Akademin, en skola med hög kulturell bysantinsk standard, tog hans morbror honom till

Aten där han fick studera på Atens Konstskola. När Kontoglou klarat av sina studier där reste han i Europa och studerade, främst i Spanien och Frankrike, där han tillbringade nästan tre år och vann priser för sin konst och sitt skrivande. Han försörjde sig på de arbeten han kunde få vid sidan om konsten.

Under flera besök på Berget Athos studerade och kopierade Photios många ikoner och gjorde en utställning av sina verk när han kom hem igen. Detta blev början till hans erkännande som en ikonmålare och konstnär utöver det vanliga. På berget Athos kom han att förstå innebörden av ikoner som ett uttryck av människan och världen förvandlad genom Kristi inkarnation och uppståndelse: Gud blev människa för att människan skulle kunna bli gudomliggjord. Han upptäckte ikonerna som en ny dimension och ett fönster till Guds Rike.

I slutet av 1920-talet flyttade han till Aten och gifte sig. Han målade fresker i många kyrkor i Aten med omnejd och fick många lärjungar. Han fokuserade på ikonmåleriets verkliga essens och betonade betydelsen av fattigdom, provningar och asketiskt liv som outhärliga element i den mänskliga omvandlingen. Han arbetade på konstmuseer i Aten och undervisade i konsthistoria och målning. Han fick ta emot Greklands mest prestigefulla kulturpris.

Kontoglou jämförde bysantinsk och europeisk religiös konst och säger i sin bok "Taxidia" (Resor): "I Europas länder finns kyrkor med målningar som är kända för sina konstnärliga värden; ändå har de inte mysteriet och kraften att framkalla ånger och ett berört hjärta (contrition/katanyxis) som ikonerna har som gjordes av några obildade och enkla bysantinska målare."

I Kontoglous skrifter möter vi en man som har orubblig religiös tro. Han var genomsyrad av den Heliga Skriften och de östliga kyrkofädernas skrifter. Han hade den djupaste respekten för den östliga ortodoxins heliga tradition, inklusive alla dess dogmer, kanones (regler) och heliga konstarter (arkitektur, ikonografi, musik) som måste be-

skyddas noggrant och inte kastas bort eller bytas ut mot förfalskningar.

Kontoglou förde också en omfattande korrespondens. Han berättade en gång att han skrev ungefär femtio brev i månaden, inte bara till greker utan också till amerikaner, finländare, fransmän, tyskar, ryssar, ugandier och andra. Han hade otaliga vänner och beundrare över hela världen som sökte hans vägledning om ikonografi och om ortodox lära och liv.

I ett brev till en vän (11 september 1955) skriver han: *Av fotot som du skickade till mig ser jag med glädje att du har gjort stora framsteg. Var mycket noggrann. Med det minsta lilla. Alltid. Gör ingenting slarvigt och obearbetat. Studera de gamla ikonerna. Ta bort det som blev bristfälligt och gör om. Jag är inte värdig att ge dig råd. Jag bara säger till dig vad jag säger till mig själv. Vi befinner oss båda under inläring. En under längre tid än en den andre. Detta lärande upphör aldrig, ända fram till hög ålder. Den lärning inom vår konst som säger att den avslutat sina studier och fått sitt diplom går förlorad och är en ovärdig arbetare i vingården. Vårt liv och vår glädje är att för alltid utforska, att älska, att studera och i slutet säga: 'Vi är odugliga tjänare och okunniga arbetare'. När vår kärlek upphör för de här verken och vi säger att vi har blivit perfekta upphör vi att leva andligt, det vill säga med ödmjukhet.*

Kontoglou var en man med oklanderlig karaktär, prydd med dygdena stor ödmjukhet, långmodighet, mod, visdom, renhet, hopp och kärlek. Han var en hängiven man, en helig man, en Guds man. Allt han gjorde bär avtryck av dessa egenskaper. Liksom under hans liv, så vid hans död, var det uppenbart att Kontoglou var fri från världsliga band, en medborgare i Guds stad, och inte i den jordiska staden, vars härlighet är tillfällig och vars makt är dömd att gå förlorad. Han arbetade och undervisade frenetiskt ända fram till sin död 1965 som skedde under en operation. Hans grav finns i Helige Ephraims kloster i Nea Makri, 26 km nordost om Aten.

Syftet med ikonografin är att förvandla den fysiska synen till en andlig syn, så att vi i de synliga sakerna i den här världen kan se det som överträffar denna världen. (Photios Kontoglou)

Metropolit Kyprianos Sverigebesök september 2022

Stockholms Ortodoxa stift har den stora välsignelsen att stiftets ansvarige biskop, Metropolit Kyprianos av Oropos och Fili (Grekland), besöker Sverige tre gånger per år för att stärka sin flock och omhändertar dess andliga behov med stor kristen kärlek. Ett av de återkommande tillfällena för hans besök varje år är en vecka i slutet av september, i år 28 september - 5 oktober.

Onsdagen den 28 september mottogs Metropolit Kyprianos först på Arlanda och ceremonin för mottagandet av biskopen firades sedan i Heliga Konstantin och Helenas församling i Värberg av Fader Anders, Fader Theocharis och några församlingsbor. Han önskade välsignade kommande dagar i gemenskap med de troende i Sverige av ömsesidig andlig uppbyggelse. Fader Anders tackade Metropolitens för att han tar sig tid att komma till oss på besök och särskilt för hans uppmuntran och påskyndan att saker ska gå framåt i stiftet. En av dessa saker har varit att beställa en samlingsikon med de nordiska helgonen, vilket i år har kunnat förverkligas med Metropolitens välsignelse. En Trisagion firades sedan vid Biskop Johannes grav innan en måltid serverades för alla närvarande.

Torsdagen den 29 september besökte Metropolitens med sällskap från Grekland, samt Fader Anders och Fader Theocharis, Skogskyrkogården där *Trisagia* firades vid gravar tillhörande församlingsmedlemmar. Sedan talade Metropolitens med enskilda troende för bikt

och vägledning. Samma kväll träffade han församlingens präster då han informerades om de senaste händelserna i församlingen och gav riktlinjer och råd för den närmaste framtiden.

Fredagen den 30 september firades hierarkisk liturgi i Heliga Philotheis kloster och Met-

ropoliten talade om vikten av tacksamhet till Gud för Hans stora gåvor till oss, särskilt den Gudomliga liturgin och Nattvardens mysterium. Efteråt firades en *trisagion* vid klostrets grundare, Moder Philotheis grav.

Systrarna bjöd sedan på en måltid då Fader Anders berättade om det nordiska helgon som firades just denna dag, 17 september med den gamla kalendern. Helige ärkebiskopen Unni av Hamburg-Bremen åkte till Birka år 935 och fann då inte några spår av den församling som Helige Ansgar grundat där. Detta helgons dödsdag är det första kända datum med anknytning till en händelse på svensk mark. Efter måltiden gick vi alla en promenad genom skogen till Villberga kyrkogård där församlingsmedlemmar och välgörare till klostret har sina gravar och *trisagia* firades där.

Lördagen den 1 oktober fick Liturgin i Helige Ignatios av Antiokias lilla huskapell i Norrköping tyvärr ställas in på grund av sjukdom och istället genomfördes en liten pilgrimsfärd i Helige Botvids fotspår.

Vi besökte Salems kyrka, strax söder om Stockholm vid Bornsjön i Södermanland där Fader Anders berättade om Helige Botvid. Helgonet var uppvuxen på Hammarby gård i nuvarande Botkyrka kommun och blev döpt kristen på en handelsfärd till England. Han kom sedan tillbaka till sin hembygd där han spred Evangeliet. Han avbildas på många altarskåp och på väggmålningar med en fisk och en yxa. Fisken hänvisar till ett mirakulöst fiskafänge som ägt rum på Bornsjön och yxan till det redskap som Helige

Botvid led martyrdöden med när hans slav dräpte honom på Rågö utanför Nyköping.

Han begravdes först i Salems kyrka som då hette Säby och var tillägnad den förste martyren av England, Helige Alban. Hans relikverkade många mirakel och helade sjuka och blev snabbt ett populärt pilgrimsmål. På helgonets familjegård byggde sedan hans bror en kyrka till hans ära som idag kallas Botkyrka kyrka och relikerna fördes dit. Man gick då i procession med relikerna från Säby kyrka till Botkyrka och när de vid ett tillfälle satte ner dem för att vila sprang en källa upp ur marken. Källan finns bevarad än idag, den kallas Sankt Botvids källa och är utmärkt med en skylt med en beskrivning av hans liv. Vi vandrade till källan denna dag och fick välsignelse av vattnet och sjöng tropariet till helgonet. Sedan körde vi samma väg som processjonen gått för 1000 år sedan med Helige Botvids relik, som nu heter Sankt Botvids väg, och går från källan till Botkyrka kyrka där vi avslutade vår lilla pilgrimsfärd.

På lördagens kväll firade Metropoliten Vesper och den lilla sena aftongudstjänsten (Apodeipno) och Akatistoshymnen till Guds moder i Heliga Konstantin och Helenas kyrka tillsammans med församlingens präster.

Söndagen den 2 oktober firades midnattsgudstjänst, Orthros (morgongudstjänsten) och gudomlig hierarkisk liturgi. Innan Liturgin började vigdes församlingsmedlemmen Alexander Hahr till läsare och subdiacon.

I sin predikan talade Metropoliten om att denna söndagen efter upphöjelsen av det heliga korset firar vi den tredje uppenbarelse av korset över Aten 1925. Det året hade en mängd troende som följde den gamla kalendern samlats i ett kapell utanför Aten den 14 september då upphöjelsen av

det dyrbara korset firas och ett stort kors uppenbarade sig då på himlen för att stärka de troende. Denna söndag firade vi också de nordiska helgonen med särskild glädje då vi i år fått mottaga en samlingssikon av dessa helgon.

Metropoliten talade sedan om dagens Evangelietext, vad Kristus menar när Han säger: ”Om någon vill efterfölja mig, så försake han sig själv och tage sitt kors på sig; så följ han mig.” (Mark. 8:34) Att bära sitt kors och följa Kristus innebär en kamp med våra lidelser och begär, främst mot maktlystnaden, girigheten och njutningslystnaden som mer eller mindre påverkar oss alla. Alla kristna bör leva ett sorts asketiskt liv genom att inte försöka eftersträva bekvämlighet, lyx och överflöd. Vi kan nöja oss med det nödvändigaste för vår överlevnad och ge det som blir över till de fattiga. Denna kamp är inte lätt men Guds nåd hjälper oss i den och leder oss till förening med Honom, det som är meningen med våra liv. Efter Liturgin bjöds det på en agapemåltid i församlingssalen.

Samma kväll genomfördes en s.k. *Synaxis*, en samling i församlingssalen i Heliga Konstantin och Helenas kyrka i Värberg, då Metropoliten talade i cirka två timmar med simultan översättning till svenska om vad det praktiskt betyder att bära sitt kors och efterfölja Kristus i vardagen. Det kan innebära t.ex. att utstå de prövningar som vi alla möter i våra liv med tålamod och ödmjukhet. Vi bör förbereda oss dagligen på de prövningarna genom bön och vaksamhet så att vi hanterar dem på rätt andligt sätt och kan lära oss något av dem. Metropoliten presenterade några texter med praktiska exempel angående detta tema. (Se utförliga texter från *Synaxis* nedan). Omkring trettio personer hade samlats, inte bara från vår egen församling, som lyssnade med stort intresse och deltagande i en varm andlig och familjär atmosfär. Metropoliten inbjöd också de närvarande att ställa frågor och göra inlägg. En av de närvarande uttryckte efteråt att stämningen upplevts som ”Heliga berget Athos i Värberg”. En annan person menade att denna kväll var ett betydande bidrag, om än en liten droppe i havet, till att minska det våld som vi med så stor oro ser öka i vårt samhälle.

Måndagen den 3 oktober mötte Metropoliten enskilda personer för bikt och andlig rådgivning.

Tisdagen den 4 oktober firades Gudomlig liturgi i Theotokos avsomnandes kapell på Gamla kyrkogården i Uppsala. Metropoliten med sällskap promenerade sedan genom den höstsoliga staden till Fader Anders lägenhet där han och Presbyteren Britt bjöd på en god måltid. Fader Anders berättade sedan om Helige Ansgar och Metropoliten talade om skillnaden mellan Ortodox hesychasm och de österländska filosofierna samt vikten av att ha en andlig fader och vägledare.

Onsdagen den 5 oktober åkte Metropolit Kyprianos med sällskap tillbaka till Grekland efter en välsignad vecka då vi verkligen stärkt våra andliga band med vår biskop och med varandra, fått uppleva hans kärlek och omsorg med stor tacksamhet och blivit uppmuntrade att fortsätta vår kamp med livet i Kristus!

Synaxis med Metropolit Kyprianos

Meningen med prövningar

Efter det dyrbara Korsets upphøjelse fortsätter vi att fira Korset under hela tiden 14-21 september med den s.k. efterfesten då vi sjunger gudstjänsthymner och texter från epistel och evangelium som har med Korset högtid att göra.

Korset utför mirakel i våra liv, som t.ex. ett nutida mirakel som korset en person haft runt halsen gjort med en ateist:

Åklagarens kors

Den grekiske åklagaren Liberis Papandreou berättade följande historia som hänt då Grekland ockuperats av nazisterna: ”Det här korset räddade mitt liv. Utan det skulle jag ha dött vintern 1943. Det var under den tiden som den som hamnade i tyskarnas händer och ledades till deras tortyrkammare på Merlingatan, bara kom därifrån på väg till graven.

Jag blev också arresterad under den perioden. Jag hade blivit anklagad av en högre anställd i Pireus kommun— som var en tyskarnas lakej—och av en kommunchef i Pireus för att agera åklagare för kommunisterna. Jag hade arresterat båda dessa män för att ha förskingrat livsmedel som var avsett för de svältande. Mitt förnekande av skuld i varje svar på anklagan gjorde mina anklagare rasande.

Jag överlämnades därför till tortyr. Den tredje dagen leddes jag till ett stort rum där jag upplevde helvetet på jorden. Jag skickades runt mellan fem enorma torterare och var och en av dem använde all sin kraft på mig. Gradvis började jag känna att jag skulle snart bli lämnad att dö på det stället.

Efter dessa enorma torterare tog utfrågaren själv över. Vid ett tillfälle gick han bärsärkagång, tog tag i min strupe med båda händer och började att strypa mig. Jag insåg att jag skulle kvävas, samlade alla krafter jag hade och lyckades frigöra mig från hans grepp. Jag rev upp min skjorta och blottade mitt bröst för att få luft. Jag hade ingen aning om vad jag hade gjort.

Just den stunden förstod jag att min plågåre hade blivit blek. Senare blev han vit, vitare än rummets väggar som var vita som snö. Han försökte lyfta sina händer men lyckades inte. Sedan började han att gråta... Ja, han grät av rädsla som ett litet barn! Han kom sedan fram till mig, böjde sig över mitt bröst och... kysste det här korset! Jag erkänner att jag kunde inte tro vad jag såg med mina egna ögon.

Strax efter detta ropade han efter och fick ett glas vatten. Med det tvättade han själv mina sår med sina händer som han nu kunde röra. Han satte mig sedan ner på en stol så att jag kunde återhämta

mig och lämnade rummet för att komma tillbaka med några av sina kollegor i vars närvaro han berättade följande:

’Så snart denne man blottade sitt bröst, lyste det här lilla korset i mina ögon likt en blix. Blixten formade ett flammande ”Nein” (”Nej” på tyska). Då insåg jag att mina händer var förlamade. Jag var skräckslagen som ni kan förstå. Nu när jag återhämtat mig kan jag säga att Gud är nära de troende.’

Han vände sig sedan till mig och sade: ’Jag skulle vilja be dig om att ge mig det här korset så att det kan beskydda mig från orättvis dom. Inte från döden, eftersom jag inte är rädd för döden. Men jag är inte värdig... Jag tror inte på Gud som du gör. För om jag trodde...’ Och han slutade abrupt att tala.

På detta sätt blev jag räddad från säker död, tack vare min tro”, avslutade åklagaren Liberis Papandreou.☞

Metropoliten: Vår kyrka uppehåller sig vid Korsets upphöjelse för att Kyrkan vill hjälpa oss att inse att den kristnes liv är ett liv på korset. När vårt liv inte är ett liv på korset, när allt är lätt och bekvämt utan svårigheter och prövningar är det något som inte är som det ska. Då är vi inte äkta kristna. Den sanne kristne utmärker sig genom korset i sitt liv. Gud är barmhärtig och vars och ens kors är i förhållande till vad vi klarar av att bära. Även om Gud är barmhärtig, vill vi inte ha något kors alls i våra liv. Med det minsta lilla som händer klagar vi och vänder oss mot Gud och frågar oss ”Varför ska det här hända mig, Gud? Jag som går varje söndag i kyrkan, värdesätter Du inte det? Istället ger Du mig svårigheter!”

Vi måste fördjupa oss i detta och ständigt förbereda oss genom att ha andlig vaksamhet och förvänta oss svårigheter och prövningar. Det kan vara psykisk eller fysisk sjukdom, svårigheter på arbetet eller i familjen eller generellt i vår sociala krets, t.ex. folk som förtalar oss. Låter det som om att vi är självplågare? Vi är alla syndare, vi har gjort många fel och fortsätter göra det. Våra lidelser förleder oss, vi blir lätt

arga, dömer andra, faller i små eller stora synder. Vi är slarviga med bönen och vårt hjärta brinner inte av kärlek till Gud utan av annan kärlek: till det världsliga eller köttslig och materiell kärlek. Vårt sinne är inte alltid fäst vid Gud och den andliga kampen för vår frälsning. Allt detta bidrar till att vi befinner oss i ett tillstånd av syndfullhet.

Eftersom vi är syndfulla kommer Gud tillåta prövningar. Inte för att vi ska betala för vår synd utan för att Herrens ska väcka oss. En prövning, t.ex. någon närståendes död, gör att vi vaknar upp andligt och i det här uppvaknandet förstår vi vår syndfullhet om vi har goda intentioner. Prövningarna gör oss ödmjuka. Om vi inser att vi lider p.g.a. vår syndfullhet och har självkritik så börjar vi uppleva ånger, botfärdighet och omvändelse. Hela vårt liv är omvändelse enligt kyrkofäderna. Vi börjar med omvändelsen, fortsätter med omvändelse och slutar med omvändelse. För vad? För att vi har synder, lidelser och gör andliga snedsteg. Vi är sjuka och vi behöver bli helade.

Gud straffar inte

Vi glömmer att vi är sjuka och behöver blir friska och upplever därför inte ångern. Den helige Antonios den store säger att en kristen måste ha ett andligt arbete. Vad är det? Vi ska alltid ha våra synder och snedsteg inför oss och tro att det är för våra synders skull som vi har prövningar och svårigheter. På så sätt är vi ständigt beredda på dem. Observera: inte för att Gud straffar. Gud straffar inte. Han är full av kärlek men Han tillåter svårigheter för att genom dem vaknar människan upp andligt.

Det finns två sorters svårigheter: sådana som vi själva väljer av fri vilja, t.ex. fasta onsdagar och fredagar för Kristi skull. Vi gör det inte för att vänta en belöning för det. En onsdag förråddes Kristus av Judas; Skaparen såldes för 30 silverpenningar. Jag ska fasta av hela mitt hjärta och vilja, inte för att någon annan sagt att jag bör göra det. Fredagar fastar vi för att Kristus dog på korset den dagen. Man kan välja att göra en extra fasta för någon särskild svårighet för att be mer om Guds hjälp. Det är sådant vi själva väljer av fri vilja. De svårigheterna är ganska lätta eftersom vi själva valt dem.

Det finns också prövningar som vi inte själva valt, men som Gud tillåter, t.ex. sjukdom. Då får vi visa vår kärlek till Kristus om vi motar prövningen på ett andligt sätt och tänker att Gud tillåter den för att min själ ska helas. Inte för att Gud straffar. Det är inte rätt att säga att Gud straffar. Han är barmhärtig. Han tillåter sådant som inte är så lätt för att det är för vårt bästa.

Både frivilliga och ofrivilliga prövningar bör vi bemöta med mycket tålamod och ödmjukhet och med medvetenhet om att jag befunnit mig i en andlig sömn och på detta sätt försöker Gud att väcka mig. När vi befinner oss i vaksamhet, förväntar oss och är beredda på prövningar blir vi inte överrumplade när de kommer. Det finns ingen möjlighet till ett liv utan prövningar, till det yttre eller till det inre, från människor runt omkring oss och från de onda andarna som hatar vår andliga utveckling och försöker hindra den.

Vi ska ge ett verkligt exempel på det vi just sagt: ett av mina andliga barn i Grekland är taxichaufför. Det är en person som är ödmjuk och ber, mottar ofta Nattvarden och är törstig att höra uppbyggande andliga ord. Under ett av hans arbetspass kom en annan bil och körde på hans bil. Den andre föraren kom ut ur sin bil mycket ilsken och gav mitt andliga barn ett knytnävsslag i ansiktet. Han befann sig vid denna olycka i vaksamhet och bön därför blev han inte arg utan vände i stället bokstavligen andra kinden till. Den andra föraren som körde in i honom blev förstås häpen och på så sätt försonades de, bad varandra om förlåtelse och omfamnade varandra. Den här personen har böneband i handen medan han kör och ber Jesusbönen under tiden, han har inre frid och kärlek inom sig. På så sätt beskyddar

Gud honom både från inre och yttre prövningar. Tänk er vilket bra exempel på ett kristet beteende som den andre föraren fick! Det kan ha varit något som förändrade hela hans liv.

Subdiakon Christos: För 20-25 år sedan hjälpte jag till i klostret i Fili (Grekland) att organisera parkeringen

av bilarna på onsdagar när det var Paraklesis till Heliga Kyprianos och Justina och det var mycket folk som kom. Det kom en taxichaufför och ställde sig framför de andra. Jag sade till honom att han skulle ställa sig i kö i sin tur. Då säger chauffören: "Vem är du som ska säga till mig vad jag ska göra?" Jag sade att vi är här för att underlätta för er. Han blev väldigt upprörd och kom ut ur bilen och hotade att slå mig och lyfte handen. Jag visade kinden att jag var färdig att ta emot hans slag. Efter det blev vi goda vänner och han kom regelbundet till klostret och gjorde som jag sade till honom hädanefter.

Kommentar: Det är lätt att säga nu att man ska vända andra kinden till, men i den situationen vet man inte hur man ska reagera.

Metropoliten: Vi vet dock att Herren sade att vi ska vara vaksamma så att vi inte hamnar i frestelse. När det händer får vi försöka hålla vår ilska tillbaka. Det är det första steget men det är inte allt. Nästa steg är att försöka bli helade från våra lidelser med Guds nåd. Från att vara vilda getter bör vi bli tama lamm. Detta är något som berör oss alla, först och främst mig själv. Vi som är herdar för den andliga flocken måste föregå med gott exempel. Hur ska vi annars kunna ge råd om hur andra bör bete sig?

Hur kan vi med Guds hjälp förbereda oss för prövningar?

1) Vi måste komma ihåg Guds bud som säger att vi ska vaka och bedja så att vi inte inleds i frestelse. När vi är vaksamma och ber, vad som än händer, kan vi möta prövningar som kommer plötsligt med ödmjukhet, kärlek och bön.

2) Innan vi går hemifrån till skolan eller arbetet bör vi be en kort bön. Många troende har en ikon med Guds moder bredvid ytterdörren med en oljelampa och innan de går från hemmets hamn ut på det vilda havet ber de en bön om Guds moders beskydd. Det är bra om vi gör korstecknet och kysser ikonen och tar lite olja från lampan i pannan, sedan kan vi gå ut med bönen som sköld. Vi bör sedan fortsätta be var vi än be-

finner oss. Kyrkans fäder säger att vi ska beskydda våra sinnen så att synden inte kommer in i oss. Vi bör beskydda våra ögon från att se och öronen från att höra sådant som kan leda oss till synd och läpparna från att säga onödiga saker så att vi inte förlorar vårt tillstånd av bön. Fäderna säger att vi gör på samma sätt som när vi sätter myggnät för fönstren så att inte insekter ska komma in. Ska vi inte göra på samma sätt med vår kropp där själen bor? Men vi ska inte bara hindra saker att komma in utifrån; samtidigt bör vi ha ett inre arbete och be ständigt som aposteln Paulus säger. Han sade inte det till munkar och nunnor utan till alla kristna. Genom ständig bön har vi en oavbruten kommunikation med Gud så att Guds nåd kommer till oss och ger oss en stark längtan att skydda våra sinnen så att inte synden kommer in.

Ett av mina andliga barn berättade nyligen för mig om sin son som är 15-16 år. Han kommer regelbundet till kyrkan och biktar sig och tar Nattvarden. Utan att hans mor lärt honom det har hon lagt märke till att han är väldigt försiktig när han är ute i världen. Om hans blick hamnar på något som inte är bra att se, vänder han bort sin blick på eget initiativ. Det är det som vaksamhet innebär. Vad visar det? Att ingenting är omöjligt om en så ung person klarar av det. Ofta säger vi att det inte går för att vi lever i världen.

När vi lever i den här atmosfären av ständig vaksamhet och bön odlas känslan av Guds och vårt skyddshelgons närvaro. Vi är då försiktiga så att vi inte förtörnar Gud eller vår skyddsängel och försöker befinna oss nära Gud både i hemmet och utanför det. Alla de här förberedelserna och ansträngningarna är ett kors. Det finns

ingen möjlighet att Kristus inte ger ett kors till någon för vår själs helandes skull.

Alla kristna hem bör ha ikoner och en ständigt tänd oljelampa. Kyrkans tradition visar att oljan från oljelampan har mirakulös och exorcistisk kraft, d.v.s. jagar bort demoniska krafter. Vi ska ge ett exempel från Helige Nifons liv, ärkebiskop av Konstantia på 300-talet:

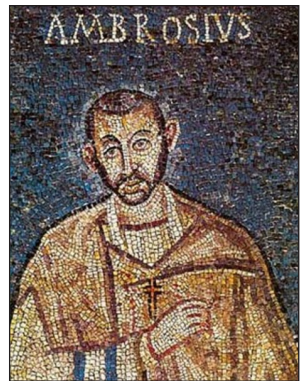
Oljelampans olja

Helige Nifon fick ofta anfall av demoner som störde honom så att han inte kunde sova. Han tog då sin kapp, slog dem med andlig kraft och gjorde deras svaghet till åtlöje så att de inte kunde göra honom illa. En natt när helgonet sov kom djävulen med en yxa för att slå honom men plötsligt kastade han sig ut därifrån med oväsen och försvann som rök. På vägen gnisslade han tänder och sade: ”O, Maria, du bränner mig överallt och skyddar dumskallen.”

När Helige Nifon hörde de orden förstod han att Theotokos skyddade och försvarade honom därför att varje kväll innan han lade sig för att sova tog han lite olja från hennes oljelampa och smorde i pannan, på öronen och på alla sina sinnesorgan. Det var därför djävulen blev rädd och försvann. Från den stunden förstod Helige Nifon vilken kraft oljan från Guds moders och alla helgons oljelampor har och han gav ofta olja till andra att smörja sig med innan de lade sig för att sova. ☞

Prövningar är Guds välsignelse

Metropoliten: Helige Ambrosios av Milano reste runt tillsammans med andra präster. Han kom till en gård som tillhörde en rik kristen som visade dem gästfrihet, där de skulle få äta och vila. Helige Ambrosios frågade den rike mannen hur hans liv var. Han svarade: ”Ära åt Gud! Jag har allt gott, njuter av allt och har inga svårigheter!” Helige Ambrosios vände sig till dem som följde med honom och sade: ”Vi måste snabbt lämna det här stället!” De andra lydde honom men undrade varför. Helgonet sade att det här stället har inte Guds välsignelse. När de hade kommit en bit därifrån sjönk hela gården ner i jorden. Ett ställe där allt går väl och inte har några svårigheter eller prövningar har inte Guds välsignelse.

Om man inte använder allt gott Gud ger till att dela med sig åt

andra får man inte Guds välsignelse. På samma sätt som den rike mannen i Evangeliet som ville bygga större lador för att få plats med sina rikedomar istället för att ge till behövande. Samma natt togs hans liv ifrån honom och vad hände med alla rikedomar han samlat?

Syster Seraphima: Ofta vill vi försöka undvika svårigheter och prövningar i våra liv eller klagar över dem för att vi inte förstått att det är en Guds gåva. Om vi har vaksamhet så kan vi förstå allt som händer som en möjlighet att vinna något andligt. Vi kan förlora något materiellt. En konflikt med någon t.ex. är en svårighet men om vi har vaksamheten att vinna något kan vi vinna lite ödmjukhet eller någon annans kärlek. Som exemplet vi hörde om taxichauffören. Han kunde ha tänkt att han hade rätt men genom att vända andra kinden till gjorde han en annan människans hjärta mjukare. Ökenfaderna säger att vårt liv liknar en marknad. Man köper något för att tjäna något med andlig innebörd. Vinningen är vår själs helande.

Metropoliten: I vår tid försöker folk hela tiden rättfärdiga sig själva och säga att det är andras fel. Men om vi odlar den inställningen betyder det att vi inte kan uppleva ånger över att vi är syndfulla, sjuka och svaga. Vi behöver ha en ödmjuk anda och självkritik. Ni ska se om ni är uppmärksamma hur många tillfällen ni får till att rättfärdiga er själva och säga att det inte var ert fel utan andras. Det är en sjukdom. Som Ortodoxa försöker vi se våra egna misstag och inte skylla på andra.

Vi ska se ett praktiskt exempel på det vi talar om i följande text hur en munk som bodde på berget Athos förberedde sig och bemötte en prövning på rätt sätt:

Munkars liv på Berget Athos från 1800-talet:

Fader Leontios

Innan Fader Leontios behövde lämna sin cell för att bege sig till klostret, sketen eller någon annanstans, gjorde han några knäfall framför Guds moders ikon för att förbereda sig på att utstå allt han eventuellt skulle möta utan att bli upprörd. Han sade att en munk inte bör lämna sin cell utan lämplig förberedelse.

En gång begav sig Fader Leontios till Karyes (huvudstaden på berget Athos) för att besöka en bulgarisk bekant, som mottog honom med kärlek. Han hade inte tid att träffa honom omedelbart så att han bad honom att sitta ner i mottagningsrummet och vila tills han hade tagit hand om sina sysslor. Fader Leontios gick till mottagningsrummet under bön och hälsade med en bugning de andra som befann sig där och sade enligt vanan: "Evlogeite!".

Den stunden befann sig där en munk som plötsligt började förölämpa och skymfa honom. Överrumplad lyckades besökaren bara upprepa: "Så är det, fader, du säger sanningen." Munken sprang ut därifrån för att hämta en käpp för att slå honom eftersom han inte hittade någon i mottagningsrummet. Fader Leontios stannade kvar och väntade på honom. Han såg på Guds moders ikon, suckade och sade: "Se, Leontios, visa nu vad du förberett dig på!" Tron på Theotokos övergav honom inte. Han hoppades att hon skulle ge honom så mycket kraft så att hans tålmod inte skulle ta slut så länge han blev slagen.

Då kom munken som skymfat honom inspringande. Fader Leontios förväntade sig att han skulle kasta sig över honom men han föll istället ner på sina knän inför honom och bad honom om förlåtelse. Någon person som liknade Fader Leontios hade upprört munken och han hade förväxlat dem. När han hade sprungit ut för att leta efter en käpp träffade han på den bulgariske munken som Fader Leontios kommit för att besöka, som frågade om Fader Leontios och förölämparen förstod då sitt misstag. Han skyndade sig därför att gå och be om förlåtelse. Den oskyldige besökaren såg då hans ödmjukhet och ånger och sade till honom: "Må Gud förlåta dig! Gör bara en liten botgöring: hundra knäfall till Theotokos."

Munken började direkt göra knäfallen och när Fader Leontios såg hans uppriktiga ånger sade han till honom att det räckte och att han kunde sluta. ☺

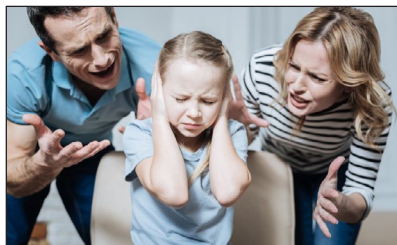
Bevara vår inre frid

Metropoliten: Kristus blev så förnedrad innan sin korsfästelse. Ska jag inte försöka likna Kristus i mitt liv? När vi odlar ödmjukheten blir vårt hjärta mjukt och mottagligt för Guds nåd. Den största gåvan från Gud är frid i våra hjärtan och den gåvan måste vi beskydda på varje sätt.

En andlig fader hörde oväsen, konflikt och gräl inifrån huset där hans lärjungar befann sig. Han gick då inte in på en gång och sade ”Vad händer här? Sluta med det här!” Han gick först runt och bad. Sedan hade de lugnat ner sig och var beredda att ta emot det som deras andliga fader sade till dem. Han var rädd att han också skulle tappa sin frid och bli upprörd om han gick in direkt. Genom att vänta och be hjälpte han både sig själv och sina lärjungar. Vi måste vara försiktiga när det blir konflikter och upprörda känslor så att inte också vi förlorar vår egen inre frid i våra hjärtan och på så sätt ger utrymme för den onde.

Tro inte att jag säger detta bara till er, utan jag säger det lika mycket till mig själv. Så fort jag ser att jag börjar bli upprörd börjar jag be till Guds moder att inte förlora min inre frid och försöker ha självkritik och ånger. I Liturgin får vi inre frid men om vi är oaktsamma kan vi lätt förlora den när Liturgin är slut. För att vi ska behålla vår inre frid måste vi förbereda oss och vara beredda. Av oss själva kan vi inte göra någonting men Guds moder ger oss kraft.

Ibland blir t.ex. en förälder upprörd och börjar skrika på barnen om de gör något de inte bör, men situationen blir inte bättre så. Tystnad och bön är bättre och med inre frid försöka korrigera barnen. Föräldrar har ofta inte tagit på allvar att de behöver lära barnen vad de

ska göra, att t.ex. förbereda dem inför dagen när de ska till kyrkan. De bör lära dem hur de ska ta välsignelse från prästen, hur de ska göra korstecknet och vad det symboliserar.

Vi måste vara försiktiga och uppmärksamma hur vi gör korstecknet

för det har stor kraft, men bara om vi gör det uppmärksamt. Korstecknet ger frid till vårt hjärta och när vi har många, tröttsamma tankar. När vi var barn gick vi till våra föräldrar på kvällen, gjorde en bugning och bad dem om förlåtelse för att vi skulle ta Nattvarden nästa dag. Det var en fin vana! Så måste vi lära våra barn att göra. Det är bra om barnen ber föräldrarna om deras välsignelse när de lämnar hemmet och talar om var de ska så att föräldrarna kan göra korstecknet över dem innan de går och ta olja från oljelampan och göra korstecknet i deras panna. Vårt hem måste bli en kyrka som doftar av rökelse och av bön och inte av världsliga saker.

Sammanfattning och avslutning

Sammanfattningsvis har vi talat om att provningar är gåvor från Gud för vår själs helandes skull. Han straffar inte. De är ett sätt för Gud att väcka oss och vi bör tacka Gud för allt Han ger utan att klaga på samma sätt som vi är tacksamma till en läkare som ger oss en kur så att vi ska bli friska. Kuren kan göra att vi mår dåligt men vi är tacksamma att den gör oss friska. Vi har Guds moders, helgonens och det heliga Korsets hjälp i kampen att förbereda oss för provningarna.

Fader Anders: Jag skulle vilja ge ett exempel från mitt eget liv, hur jag upplevt provningar som en välsignelse. När jag ser tillbaka på mitt liv märker jag att de perioder när jag kunnat hålla mitt hjärta som renast och när jag varit som mest flitig i andlig läsning och bön är under de perioder som varit svårast i mitt liv. När livet inte är lätt så blir det mera verkligt att vi måste vända oss till Gud i bön. Jag hade cancer för 14 år sedan. Det är ju något som påverkar de flesta väldigt mycket. Läkaren sade att om jag tar emot cellgifter så skulle jag vara botad inom 7-8 månader och de månaderna är nog de som jag bett mest i hela mitt liv och läst mest andliga böcker. Därför tänker jag att sjukdomen var givetvis någonting hemskt men också en stor välsignelse. Ibland tänker jag att det kanske vore nyttigt för mig med en ny sjukdom så att jag får tillbaka den iver som jag hade då. När man är svårt sjuk är det lättare att hålla det andliga livet rent för att man tvingas prioritera vad som är viktigt. Det var främst två saker som jag

fokuserade på varje dag. Det var att varje dag var en ny möjlighet att göra omvändelse. Jag tänkte också att varje människa som jag mötte var sänd av Gud för att jag skulle öva på mitt tålamod. Under den tiden kände jag kanske större kärlek till människor än vad jag gör idag. Så ibland tänker jag att jag skulle behöva fler provningar för att komma tillbaka till det andliga tillstånd jag var i då för det är genom provningarna som vi växer andligt som människor.

Metropoliten: Det sista som Fader Anders sade påminner om vad de heliga fäderna sade om någon frågade dem hur dagen hade varit. De svarade att det inte var någon bra dag när de inte hade några provningar eller svårigheter! Vid ett annat tillfälle: ”Hur var dagen, fader?” Svar: ”Ära åt Gud! Han kom ihåg oss idag och gav många provningar!” Det är inte så enkelt som det låter men ju mer vi pratar om det ju mer förbereder det oss. Men det är det vårt kristna liv handlar om: en ständig förberedelse för att möta Gud genom provningar och svårigheter, andlig kamp och askes. För att vatten ska gå uppåt behöver vi pressa ihop det annars går det inte uppåt. När vi blir pressade av olika svårigheter är det det som gör att vi kan lyfta uppåt.

Fader Stefanos: Uttrycket ”Livet på en räkmacka” innebär att man har allting och lever ett problemfritt liv. Jag tror att de flesta människor har olika problem i sina liv. Sådant kan vändas till något positivt så att det blir en styrka för oss och vi växer i ödmjukhet och kärlek. Man läser nästan varje dag om skjutningar och ökat våld i vårt samhälle. Det är ett tecken att folk inte tror på Gud och tar avstånd från Honom. Då får vi se mer våld. Jag tycker att vår samtal i kväll kanske är en droppe i havet, men en droppe som kan bli två, fyra och sex droppar. Vi som är samlade här kan bli en bra motpol till våldet. Jag hoppas att var och en tänker på det som Metropoliten sagt i kväll. Personligen rörde det mig väldigt djupt i hjärtat.

Metropoliten: Vi har inte pratat om teoretiska saker ikväll utan vi försökte förmedla Kyrkans erfarenhet. Det finns en tendens hos den moderna människan att inte vilja ha korset i sitt liv, varken som levnadssätt eller att ens se det på gravstenar. Även psykologer säger att dagens människa lever som om hon skulle leva på jorden i evighet.

Vi som är Ortodoxt kristna odlar minnet av döden, vi tycker om att tänka på de döda, att besöka kyrkogårdar och gravar och att prata om döden därför att döden är inte något som är hemskt för oss. Det finns mycket hemskare saker än den kroppsliga döden, nämligen själens död. Som vi hörde i dagens Evangelium, vilken vinning har vi om vi förlorar vår själ? Den kroppsliga döden skrämmer oss inte för det är bara en övergång till livet efter detta när vi ska möta vår Herre. Redan innan vi dör har vi gemenskap med Gud som är livet självt. Efter döden är bara den gemenskapen mer fullständig. Vi bara önskar att vi är beredda varje stund att lämna jordelivet för att komma till Livets källa.

ORTODOXT KYRKOLIV 2023

Glöm inte att förnya Ditt medlemskap av församling inom stiftet (100:- per medlem eller familj) eller betala Din prenumerationsavgift för icke-medlem (80:- per prenumeration).

Ortodoxt kyrkoliv utgives av Stockholms Ortodoxa stift som tillhör den Sanna (gammalkalendariska) Grekisk-ortodoxa kyrkan. Vår kyrka har full kommunion med den Sanna Rumänsk-ortodoxa kyrkan under Metropolit Demostenes, den Sanna Bulgarisk-ortodoxa kyrkan under Biskop Photii av Triaditza och den Ryska utlandskyrkan under Metropolit Agathangel av New York och Östra Amerika.

Ansvarig utgivare: Fader Anders Åkerström

Redaktion: Fader Anders Åkerström och Moder Magdaleni

Redaktionens adress: Bävernsgård 18A^{6tr}, 753 19 Uppsala, tel. 072-238 62 03 (endast kvällstid)

E-post: info@ortodoxakyrkan.se Hemsida: www.ortodoxakyrkan.se

Pris: Lösnummer 35:-. Medlemskap av församling inom stiftet innebär att man får Ortodoxt kyrkoliv utan att prenumerera. Om man vill penumerera på tidningen utan att vara medlem av församlingen insättes 80:- på Pg. 489 94 53-7.

Gåvor till Heliga Konstantin och Helenas kyrkofond för att bistå kyrkor inom Stockholms Ortodoxa stift insättes på Pg 640 10 07-7

Gåvor och medlemskap av Heliga Konstantin och Helena ortodoxa församling insättes på Pg.489 94 53-7 eller via Swish: 123 336 7505

Gåvor och medlemskap av *Theotokos* avsomnande - Uppsala grekisk-ortodoxa församling insättes på Pg. 23 06 13-2

Gåvor till vårt kloster "Stiftelsen Heliga Philothei Ortodoxa Kloster" insättes på Bankgiro 677-0242 eller via Swish: 123 101 1634

